

A hobbiton is túl – rajzok a Tolkien-galaxisból

2012 december 05. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

nincs értékelve

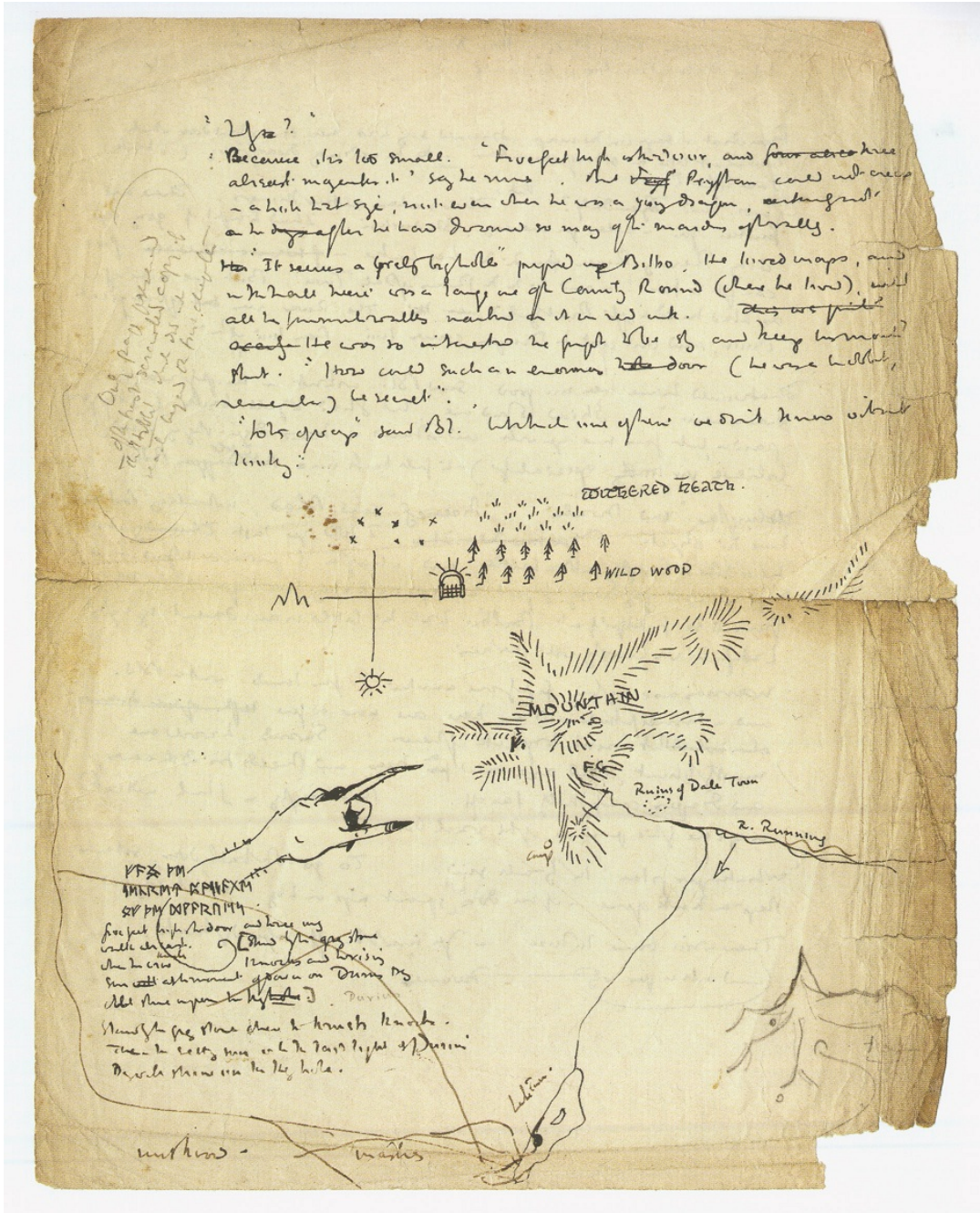
Még

Mérték

A Tolkien-rajongók seregei már számolják a napokat, hiszen nemsokára mozikban A hobbit. Ha hinni lehet a híreknek, A gy?r?k ura el?zményeit elmesél? regényt parádés technikai megoldások segítségével, elképeszt? látványvilágot teremtve álmodta vászonra Peter Jackson.

De addig is, amíg minderről személyesen meggyőződhetünk, egy páratlan és igencsak exkluzív kiadvány várja, hogy az egyik legnagyobb hatású huszadik századi mitológia hívei a karácsonyfa alá helyezték. Itt a Tolkien rajzait tartalmazó *A hobbit m?vészete* című könyv, melynek segítségével felfedezhetjük a tudós-m?vész fantasztikus képzeletvilágában.

Nem ritkaság, ha többféle tehetség egyetlen alkotóban ad kézfogót egymásnak, és ha egy író a tollat rajzolásra is használja. Saint-Exupéry, Grass, Mrozek, csak hogy néhány nevet említsünk. Tolkien viszonya a grafikához bizonyos szempontból mégis más.

Mint korának olyan sok értelmiségije, Tolkien is kikapcsolódásként és egyfajta önnemesítésként fejlesztette rajztudását és festési eszközeit

A gyönyörű kiállítású, igazi könyvcsemegének számító kiadvány elején olvasható bevezető kiderült ugyanis, hogy bár képm?vészként alapvetően lelkes amatőrnek számított, maga a rajzolás, a grafikai tervezés nagyon is komoly üggyé vált számára, majdnem annyira, mint a valós nyelvek alapján megalkotott képelt nyelvekkel való szöszölés.

„Az igazat megvallva egy olyan lenyűgöző műbe, mint *A hobbit*, nem szükségesek illusztrációk. Ám ha az író, aki egyben tehetséges illusztrátora saját műveinek, maga készít rajzokat, azokat mindenképpen különösen szívesen kell fogadnunk, hiszen ezzel az egyébként is nagyszerű történet új távlatait nyitja meg az olvasó számára” – olvashatjuk a kötetet jegyző szerzőpáros, Wayne G. Hammond és Christina Scull által írt bevezetőben.

És igen: el lehet képzelni a regényt az eredeti borító és a rajzok nélkül is, de végiglapozva az album rajzait, és elolvasva a hozzájuk írt magyarázatokat komoly többletéléményhez jutunk. Kibomlik előttünk, hogyan teremtett a semmiből világot ez a sokoldalú nyelvész, tudós. De azért mégse valamiféle romantikus gesztusra kell gondolni: ahogy az általa teremtett nyelvek esetében, úgy a rajzok, a képi világ megalkotása során is a valóságra, saját élményeire támaszkodott, azokból merített Tolkien.

Mint korának olyan sok értelmiségije, ő is kapcsolódásként és egyfajta önnemesítésként fejlesztette rajztudását és festői eszközeit. Több évtizede gyakorolta már magát a képzőművészetben, mikor a világsikert megalapozó könyve, *A hobbit* kiadóra lelt. Ez idő alatt rengeteg tájképet készített, a vidéki Anglia vizuális hangulata szinte belé ivódott. Érdeklődésének homlokterében első sorban a táj és az építészet állt, sokkal bizonytalanabb volt, ha emberi alakokat vagy portrékat igyekezett megörökíteni.

A széles körben ismert történet szerint Tolkien *A hobbit* elhíresült első sorát („Élt egyszer egy földbe vájt üregben egy hobbit”) egy vizsgapapírra firkantotta. Ezt követően számtalan kézirat készült, és már ezekhez is szorgosan rajzolt, leginkább térképeket a fejében megszülető mitikus világról. A nagy mesélő hírében álló Tolkien a készülő regényt esténként a fiainak olvasta fel. Hogy mennyire érdekelte az akkor még tudósként nevet szerző későbbi író a kulcsin, alátámasztja az is, hogy *A hobbit* terjesztésre és bemutatásra szánt változatát egy sokoldalú Hammond írógép segítségével gépelte le, amelyen cserélhetőek voltak a betűtípusok. Ebben az általa „házi kéziratnak” nevezett változatban illusztrációk és térképek helyet kaptak.

A kéziratra az Allen & Unwin kiadó egyik szerkesztője csapott le, és az ezután kezdődő hosszas és fáradságos közös munka során kiemelt szerep jutott a grafikai-tipográfiai kérdéseknek is. Az album bevezető cikke segítségével az olvasó is végigkövetheti ennek a munkának a nagyon tanulságos fordulatait.

Tolkien illusztrátorként is megállta volna a helyét

Érdekes, és nem csak a nyomdaipar története iránt érdeklők számára tanulságos elolvasni, hogy miként is próbált az író, a szerkesztő és a kiadó műszaki vezetője által alkotott csapat úrrá lenni a nehézségeken. Szép és művészi kiadványt szeretne volna, térképekkel, illusztrációkkal, de egyrészt kötötték őket a költségek, másrészt a technikai kihívások is nehéz próba elé állították őket.

Tolkien lelkesen és nagyon elszántan vett részt a kötet előkészítésében. Ha kellett, újrarajzolta a térképeket, kérésre további illusztrációkat festett, és mindeközben folyamatosan szabadkozott, amiért – szerinte – nem túl képzett grafikus. Mi több, a könyvborító tervezésére is vállalkozott – a végeredmény az album elején köszön vissza. Hogy ezen a téren is sikerült maradandót alkotnia, egyértelmű: időnként még mindig használják egyes kiadásoknál. A könyv további érdekességeket is tartalmaz – például annak felsorolását, kik és milyen művek hatottak Tolkienre, milyen utalások ismerhetők fel egyes képei esetében –, amik felsorolására itt nincs hely. Összességében elmondható, hogy viszonylag szakszerűsége dacára az album rendkívül informatív, ennek köszönhetően az életművet esetleg kevésbé ismerő olvasó is kellő vértelenséggel lapozhatja végig a képeket. Amikhez szerencsére magyarázó szövegeket is kapunk. Ezek eligazítanak azt illetően, hogy az adott kép melyik könyvbéli jelenethez készült, betekintést nyerhetünk Tolkien módszereibe, gondolkodásmódjába. Hogyan formálódott egy-egy jelenet, ötlet, miért módosultak a rajzok. A szükséges háttér információ mellett és azokon túl

persze a képek önmagukban is „beszélnek”.

Mégis nem kis kihívás ezeket a grafikákat attól a ténytől elválasztva szemrevételezni, hogy a híres mű illusztrációit nézzük. Ugyanakkor még sincs arról szó, hogy ezek a grafikák csak mint az életművet színesítő érdekességek lennének figyelemre méltóak. Önmagában picit akár bárgúnak is hathat a kijelentés, hogy Tolkien mesekönyv illusztrátorként is megállta volna a helyét, pedig ez az igazság. Mert hiába akad gondja az arányokkal itt-ott, főleg a figurák megjelenítése esetében, koncepció érzéke és tudatossága, mellyel megteremti az adott kép stílári- hangulati egységét, nagyon is dicsérendő. Különösen elevenében van a táj és az épített világ aprólékos felépítéséről szó. A tervezettség bájjal párosul ezeken a lapokon, és a kidolgozás minőségét illetően sem lehet komolyabb kifogásunk.

Örömteli felfedezni néhány rajzon – különösen a tussal készülteken – a korszak uralkodó illusztrációs és alkalmazott grafikai irányzatainak némelyikét. Az ornamentika okos használata, a kép nagyobb egységei-felületei közötti termékeny viszony ugyanúgy jellemi a tolkien grafikai világot, mint a meseszerzés vagy a bájos elrajzoltság. Öröm kézbe venni a kiadványt, rajongóként egyenesen kötelező.

(Wayne G. Hammond és Christina Scull: *A hobbit művészete*. Európa Könyvkiadó, 2012, 142 oldal, 4990Ft.
Fordította Bonác Ágnes)

mno.hu - Szathmáry István Pál

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyaláztáról tabumentesen

„Egy film amelyet minden magyarnak látnia kell”

Ajánló